

ВИКТОР КОЛУПАЕВ

ГРАД МОЙ!

Превод от руски: Маргарита Златарова, 1975

chitanka.info

От птичи поглед градът приличаше на тезгях в огромен обувен магазин, по който в строга симетрия бяха наредени стандартни кутийки.

А вечер, когато към него се спускаше прашният здрач и улиците започваха да опустяват, хората сякаш се затваряха в бетонни опаковки. Блестящите линии на уличните лампи напомняха безкрайна връв, завързана стегнато на възли на множество места от мигащите кръстопътища. Сутрин призрачно светещите нишки на улиците постепенно се размиваха и изчезваха, а едропанелните опаковки, сякаш въздъхнали облекчено, изхвърляха изпод покривите си хиляди бързаци за работа граждани, угрижени домакини с мрежички и бидончета за мляко, рояк вечно рошава деца и ята стройни девойки.

В тези прохладни утринни часове, особено когато през нощта е валил освежаващ дъжд, градът сякаш се повдигаше на пръсти, протягаше към слънцето зелените клони на своите млади градинки, булеварди, паркове. И тогава изчезваше усещането за отмерената сивота и нелепостта от съществуването на града; градът се усмихваше. Понякога в тази усмивка прозираше възторг, сякаш той се виждаше силен, красив и хората го харесваха.

Но скоро комините на фабриките, заводите и електростанциите забулваха синьото небе с бяла мъгла и прах и градът, омърлушен, навеждаше глава към асфалта, отпускаше напрашените си слаби ръце, разпадаше се на безброй сиви бетонни опаковки. Той се срамуваше от своята безличност и недоумяваше какво кара хората да плодят щамповани, унили квартали.

Градът знаеше, че е грозен и безформен. Но той беше удобен. В квартирите имаше газ и вода, в съседния блок — магазин, през два квартала — кино, на двадесет минути ход — драматичен театър или филхармония. На петнадесет километра се простираше тайга, но сега тя беше само гора от консервни кутии, счупени бутилки, наранени дървета, павилиони „Бира — лимонада“ и бюра за даване вещи под наем. Но затова пък имаше цветя, рошава лапи на кедри и капризно извити клони от брези.

Градът се измъчваше от съзнанието за собственото си несъвършенство и непълноценност, но донякъде го успокояваше това, че е нужен на хората.

... Виталий Перепелкин напускаше Марград. Той се бе скарал с него. Не се разбираха. Виталий Перепелкин беше обиден на града.

— Ще изпълзя оттук със затворени очи — за стотен път казваше той на жена си. — Не се разстройвай, Зоя. Уст Манск с нищо не е лош от Марград. Дори сто пъти по-добър. Ще построя там „падаща вълна“. А после още една и още една. Представиш ли си каква красота ще бъде?!

— Представям си — кратко отговори Зоя.

— Да. Хайде да поседим мълчаливо, преди да тръгна — напомни Виталий и седна на крайчеца на стола. — Е, време е вече. След месец ще получа квартира в Уст Манск и ще дойда да ви взема.

От спалнята излезе дебеланко на две години и каза:

— Татко о-о-отива в командировка...

Виталий сграбчи сина си, повъртя го във въздуха, пусна го на пода, целуна жена си някъде зад ухото и бодро каза:

— Тръгвам — повъртя се още малко в коридора, хвана дръжката на куфара, отвори решително вратата и прекрачи прага.

От площадка до площадка — десет стъпала, всичко деветдесет, надрасканата с неравен детски почерк входна врата, тумба деца, които прокарваха автотрасе в купчина пясък, чукане на домино, „шедьоври“ по сивия асфалт, бучене на саксофон от втория етаж, бабички, обсъждащи сериозно проблемите за внучетата, възета с бели чаршафи, старателно полети брезички, дебели един пръст...

Перепелкин стигна до ъгъла на зданието и спря. Няма да бъде зле, ако си купи цигари, в бюфета на гарата винаги има много народ. Той обиколи боядисания в зелено блок. Боята му беше полуизмита от дъждовете и на места се виждаше сивият бетон. Зави по тротоара по улицата, противоположна на гарата. Тук в съседния блок имаше гастроним.

Зарадва се, че не срещна никакъв познат, на когото да обяснява защо е с куфар в ръка, излезе от магазина и без да бърза, се отправи към гарата. До заминаването на влака имаше почти час. Трябваше да мине три квартала по улица „Траверсоимпрегнационна“ и да свие надясно към гаровия площад.

Вървеше, като се стараеше да не мисли за града.

Познатата монотонна улица с еднакви сгради с нищо не привлече вниманието му. Къщите бяха боядисани в различни цветове и това още

повече засилваше тяхното еднообразие. Само опреният павилион на ъгъла разнообразяваше малко архитектурата на улицата. Като се изравни с него, Виталий сви вдясно по „Булеварда на рационализаторите“, измина още петдесет метра и почувствува нещо непонятно. Площада при гарата го нямаше. Вместо него видя сградата с гастронома, откъдето току-що, преди седем минути, беше излязъл. А пред него се простираше улица „Траверсоимпрегнационна“ с неговия дом, с много други къщи и павилиона за бира през три квартала.

— Как съм се заплеснал — промърмори тихо, погледна часовника и се успокои. Имаше достатъчно време. — Такъв кръг да направя! Да не повярваш!

Отново тръгна напред, но сега, като помнеше, че потънал в размисли, беше сгрешил, той с интерес започна да разглежда своята хиляди пъти гледана улица. С нея започна всичко. Когато я проектиреше, беше включил вместо стандартния пететажен блок №93 сграда от типа „отворена длан“. Още в строителния институт бе замислил той тази „отворена длан“, а тогава не се стърпя и я предложи в проекта. Върнаха му го с шум, получи мъмрене, макар че „отворена длан“ можеше да се направи и от стандартни панели.

Сега, представяйки си на мястото на № 93 своята къща, той признаваше, че „отворена длан“ би изглеждала нелепо сред тези пететажни блокове. И все пак смяташе, че донякъде е прав.

Тогава още не знаеше, че това са първите му крачки в днешния път до гарата.

При павилиона за бира запали цигара, зави зад ъгъла, вдигна глава и видя гастронома. С града ставаше нещо нередно. Сега вече Перепелкин знаеше, че не е правил никакъв кръг. Постоя няколко минути, като се оглеждаше объркано, и се върна назад.

Зад ъгъла при гастронома беше улица „Траверсоимпрегнационна“, а през три квартала се виждаше... самият гастроном... Дяволски кръг! Където и да отиде — все улица „Траверсоимпрегнационна“. Перепелкин реши, че няма смисъл да се връща назад и зави покрай бирарията надясно. Пред него беше гастрономът, улица „Траверсоимпрегнационна“ и през три квартала се виждаше тълпата от хора при бирения павилион.

До тръгването на влака оставаха четиридесет минути. Около магазина беше многолюдно и Перепелкин налетя на инженер Сидоров

от неговата проектантска група. Сидоров, пет години по-възрастен от Виталий, беше проектирал не една улица в Марград. Те се поздравиха. Перепелкин изплашено, а Сидоров — объркано, защото току-що бе излязъл от квартирата на Виталий. Той не знаеше, че днес Перепелкин заминава, и беше дошъл да го убеждава да се върне в управлението на главния архитект.

— Значи заминаваш? — проговори накрая Сидоров.

— Заминавам! — предизвикателно рече Перепелкин. — До гуша ми дойде това разтакаване. Щом не иска, значи не трябва...

— Кой не иска?

— Кой, кой! Градът! Щом не иска да стане красив, нека си остане такъв.

— Градът иска, но това трябва да се докаже на главния архитект и на градския изпълком.

— Та нали вече пет години доказваме! — извика Перепелкин и като се сети, че не е казал точната дума, се поправи: — Доказвахме, тоест.

— Не, не сме доказвали! — кипна Сидоров. — Доказваме! Доказваме и ще докажем. И Марград ще стане красив!

Перепелкин не отвърна нищо и премести куфара от едната си ръка в другата.

— Значи заминаваш? — отново попита Сидоров. — Бях сега у вас. Не знаех, че така скоро ще тръгнеш.

— Аз пък днес си помислих — каза Перепелкин, — че в жилищния блок от типа „кленов лист“ планировката на дванадесетия етаж някак си не ставаше изяцна. Трябва да се издигне таванът с още пет сантиметра и да се поставят „летящи“ преградки.

— Та нали вече някой предложи това...

— Някой! Ти го предложи. Така и трябва да се направи и тогава „кленов лист“ ще се извиси в простора.

— Ти пък какво се сети за това?

— Ах, да. Извинявай. Закъснявам.

— Няма ли да се върнеш?

— За нищо на света — но в гласа му нямаше желязна увереност. — Нека Марград да си остане такъв, ако му харесва.

— Като се върнеш, няма да те взема при себе си на работа. Имай предвид — предупреди Сидоров своя бивш началник и си тръгна, без

да се сбогува.

Перепелкин отново прехвърли куфара в другата ръка, но не успя да направи и десет крачки, когато от магазина излезе малко поразвеселен неговият братовчед Сметанников.

— А, Виталка, дяволе! — развика се той. — Хайде да пием по чашка.

— Разбираш ли, Петя — отвърна Перепелкин. — Трябва да отида до гарата. Нямам време.

Двамата стояха, без да знаят какво да си кажат. После Перепелкин се сети:

— Слушай, Петя, можеш ли да ме изпратиш до гарата? А?

Сметанников се замисли за миг, извади от джоба си дребни пари, преброи ги и произнесе твърдо:

— Ще те изпратя!

Перепелкин вече започваше да разбира, че сам няма да може да завие зад този злополучен ъгъл. Реши, като приближат до него, да се вкопчи за лакътя на своя братовчед, да затвори очи и по този начин да се добере най-после до гарата. Сметанников започна да разказва нещо, но Виталий не го слушаше внимателно, а само от време на време вмъкваше не на място: „Да, да. Аха.“

Колко нощи беше проседяла цялата група да реконструира на хартия Марград и да застроява нови квартали. Прекрасен град ставаше. И в Москва дори се учудваха. И в самия Марград като че одобряваха това, но по-далече не отиде. Всяка квартира от блоковете — от тип „отворена длан“, „плъзгаща се плоскост“, „синя свещ“, „кленов лист“, „падаща вълна“ и други струваше с пет процента по-скъпо от стандартната. А откъде да се вземат тези пет процента?

В Марград се строеше нов дизелов завод и бяха необходими хиляди квартири. Срочно, незабавно. Тогава не им беше до „кленов лист“. Винаги е така. Отначало — поне нещичко, а после — по-хубаво, ама като се събори това „нещичко“, Перепелкин се опитваше да докаже, че след десет години, все едно, трябва да се съборят тези сиви уроди и тогава държавата няма да мине само с пет процента. Съгласяваха се с него, но казваха, че това ще стане след десет години. А сега са необходими квартири. А петте хиляди семейства, които живеят в стария Марград в мазета и полумазета? Сега не им е до „плъзгаща се плоскост“.

Пет години Перепелкин се бореше и доказваше, а сега заминаваше за Уст Манск, защото там бяха решили да строят нов жилищен район със сгради от типа „кула“ и „нож“. Това, разбира се, не е „кленов лист“, но все пак е по-близко до него. А после може би ще може да построи и „отворена длан“.

Перепелкин се беше уморил да убеждава и сега напускаше Марград, както се напуска с гняв и обида близък човек, който не те разбира.

До бирарията оставаха само тридесет крачки. Перепелкин се вкопчи в братовчедата си с желязна хватка. Оня нещо си пееше, давайки пътлом пояснения. До завоя оставаха само двадесет крачки, петнадесет. И в този момент Сметанников видя жена си. И Перепелкин я видя. И тя беше видяла двамата, при това значително по-рано, защото стоеше в позата на пълководец, широко разтвори ла нозе и опряла двукилограмовите си юмруци в бедрата.

Сметанников само подсвирна, изтръгна се от Виталий и хукна презглава в обратна посока. Жена му също се втурна изведнъж. Свирепият вятър едва не изхвърли Виталий на асфалта. Внимателно, като в полусън, той стигна до завоя. Зад ъгъла пак стоеше гастрономът и улица „Траверсоимпрегнационна“.

Перепелкин стисна зъби. До заминаването на влака оставаха двадесет минути. Край него като куршум и гюлле се стрелнаха Сметанников и жена му. От един поглед можеше да се разбере, че Сметанников няма да бъде водач дори и двадесет секунди.

Перепелкин видя свободно такси и изтича на улицата.

— На гарата, закъснявам! — замоли той.

— Седни — отвори вратата шофьорът.

Колата се понесе стремително. Виталий си отдъхна. Сега само да не го задържи кръстопътят. Все пак е такси. Как би могло да му помогне таксито, той не разбираше, но вярваше, че този път всичко ще мине благополучно. Десен завой. Перепелкин зажумя. Спирачките остро изскърцаха, шофьорът изруга. Виталий със страх отвори очи. Таксито стоеше пред гастронома.

— Не стана — прошепна Виталий.

— Що за дяволия — изруга шофьорът. — Да не съм пиян?

— Опитайте още веднъж — помоли Перепелкин.

Таксито направи кръг и отново се понесе към кръстопътя. Пред завоя шофьорът намали скоростта.

Отново скърцане на спирачки. Таксито стоеше пред гастронома.

— Вие разбирате ли нещо? — изплашено попита момъкът.

— Разбирам — отвърна Перепелкин. — Сега всичко разбирам.

Той плати и се измъкна от колата. Шофьорът седеше с побледняло лице и веднага отказа да вози някакъв клиент до аерогарата.

Сега Перепелкин разбираше всичко. Градът не искаше да го пусне. На какво основание? Той толкова години се опитваше да го направи красив, а получаваше само мъмрения и упреци. Перепелкин отново тръгна напред. Все още можеше да успее за влака, само трябва да побърза.

Вървеше и мислеше, че градът напразно се старее да го задържи. Уморен е, дошло му е до гуша, а в Уст Манск ще може да осъществи поне частица от своята мечта за прекрасен бялосин град. Пусни ме! Нали останаха Сидоров и цялата група. Нека те да висят пред вратите и да доказват. Пусни ме! Все едно, не трябва да се връща, след като се е уволнил с гръм и трясък от управлението на главния архитект. Дори и да остане, нищо не може да предприеме. Като какъв могат да го назначат на работа? Като техник, инженер? Та нали като ръководител на отдел нищо не можа да постигне?

Пусни ме!

Почти със сълзи на очи Перепелкин зави зад ъгъла. На площада пред гарата се трупаше народ. По „Булеварда на рационализаторите“ звънтяха трамваи, бабички продаваха пищни букети цветя. Посрещачи и изпращачи носеха кюфари, кошници с плодове и зеленчуци. Шум, врява!

На Виталий му се сви сърцето. Път свободен!

Той даде билета на стюардесата, извади цигара и запуши.

— Минете, другарю — каза стюардесата. — Тръгваме.

Виталий поклати глава.

— Вървете — каза той, — аз навярно няма да тръгна.

— Трябваше по-рано да мислите — осъдително рече жената. — Ще си вземете ли билета, или не?

Той махна с ръка и тръгна към изхода.

Успокояваше се с това, че може и утре да замине. Нали трябва да обясни на Сидоров, че на „кленовия лист“ трябва да се сложат „летящи“ преградки, иначе няма да стане...

Беше забравил, че вече е говорил за това със Сидоров, а сега си мислеше, че трябва поне с половин процент да снижи цената на сградата. Това означаваше безсънни нощи, идея, която седмици ще се върти смътно в бучащата му глава, докато не се очертае на кадастрона с точни линии. После си помисли, че трябва да ходи до министерството и да доказва правотата си на конференциите, да строи макети, да търпи мъмрения за изразходване на работното време не по назначение. Ще трябва отново да събира нова група, защото старата вече бе започнала да се разпада. Само Сидоров се държи храбро.

И още, че асфалтът в града не трябва да се прави сив, а кафяв с различни оттенъци. Трябва да потопи къщите в зеленина, но не в хилава и рядка, както досега, а гъста и тучна. А за децата ще направи хектари тайги, около домовете с ветроломи, бодливи храсти, с коприва, ягоди и цветя, които могат да се късат и да се носят на мама в къщи. А за възрастните — тихи, уютни ресторантчета, където няма да се втурват така стремително вечер любителите на пиенето. Ще разреши на пешеходците спокойно да ходят по улиците, без да се оглеждат встрани, ще изчисти димящите комини. И от всеки прозорец ще се открива гледката на безкрайно зелено море. Градът ще бъде напоен със слънце и чист въздух и всеки ще може да броди, когато си иска, по тихите булеварди и улици.

Нека има булевард „Светлина“, улица „Маргаритка“ или „Роза“.

Перепелкин приближи своя дом. Вече се стъмваше. Силните гласове на майките зовяха децата да се прибират. По масата все още чукаха с доминото, макар че вече нищо не се виждаше. Бабичките се сбогуваха и все не можеха да се разделят.

Надрасканата врата. Деветдесет стъпала нагоре.

Виталий отвори вратата с ключа си и прекрачи прага. В коридора излезе жена му и каза:

— Изпържих ти колбаси. Да ти нарежа ли краставички?

Той не успя да отвърне нищо, защото тя го прегърна и тихо се разсмя. Тя вече знаеше, че той никога няма да напусне Марград.

Светлините в домовете гаснеха. Градът заспиваше. Само блестящите линии, образувани от уличните светлини като безкрайна

врѣв, бѣха завѣрзали на места мигащите крѣстопѣтища.

Градѣт се потопи в нощта и тихо потрепваше в полудрямка, като въздишаше и шепнеше нещо на ухо, тихо се усмихваше и очакваше разсъмването.

А на сутринта по улиците на Марград заваля тих, ласкав дѣжд.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 40, 41/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.